Västerviks Kommun

MILJÖ- OCH BYGGNADSKONTORET

Egenkontrollprogram för folköl- och tobaksförsäljning

12 c § tobakslagen (1993:581) och 5 kap 5 § alkohollagen (2010:1622)

Värt att veta om detaljhandel med folköl

Detaljhandel med folköl är tillåtet i anläggningar som är godkända med stöd av 7 § i livsmedelslagen (2006:804) eller registrerade enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) 852/2004, och som är avsedda för kontinuerlig försäljning av livsmedel.

För att få sälja folköl ska man anmäla detta till kommunen. Försäljningen får inte påbörjas förrän verksamheten är anmäld. Den som bedriver detaljhandel med folköl ska utöva egenkontroll över handeln och upprätta ett särskilt program för detta. Näringsidkaren ansvarar även för att personalen har tillräckliga kunskaper om vad som gäller vid försäljning. Folköl får inte säljas eller lämnas ut till den som inte fyllt 18 år eller till den som är märkbart berusad.

Värt att veta om försäljning av tobak

För att få sälja tobak ska man anmäla detta till kommunen. Försäljningen får inte påbörjas förrän verksamheten är anmäld. Du som tänker sälja tobaksvaror till konsumenter ska utöva egenkontroll över att försäljningen sker i enlighet med bestämmelserna i tobakslagen (1993:581). Du ska dokumentera kontrollen av verksamheten i ett egenkontrollprogram som är anpassat för din verksamhet. Det är du som näringsidkare som ansvarar för att det finns ett egenkontrollprogram. Programmet bör innehålla försäljningsställets rutiner för att kontrollera ålder, marknadsföring och märkning av tobaksvaror.

Ett egenkontrollprogram fungerar som ett stöd för dig som näringsidkare i egenkontrollen och är ett viktigt underlag för kommunen vid en tillsynskontakt. När du anmäler försäljning av tobaksvaror till kommunen ska du samtidigt bifoga en kopia av ditt egenkontrollprogram.

1. Försäljningsställe

Namn på försäljningsstället	Antal anställda
Kontaktperson	Telefon till kontaktperson
Firmanamn (AB, HB, enskild firma etc.)	Organisationsnummer/personnummer

2. Information om åldersgränsen

För att informera om åldersgränsen ska ni ha minst en tydlig och klart synbar skylt på försäljningsstället.

2.1 På vilket sätt informerar ni kunderna om att ni inte får sälja eller lämna ut folköl- eller tobaksvaror till någon som är under 18 år?

- ☐ Skyltar/dekaler
- ☐ Muntligen i kassan
- ☐ Informationsblad
- ☐ Annat:

Skylten ska normalt sett placeras vid kassan för att uppfylla kravet på att vara tydlig och klart synbar. Det finns inget som hindrar att ni placerar fler skyltar på andra platser på försäljningsstället.

2.2 Var är skyltar eller dekaler placerade på försäljningsstället?

- ☐ Vid kassan
- ☐ På entrédörren
- ☐ På skyltfönster
- ☐ Annat:

3. Rutiner för ålderskontroll

Den som lämnar ut folköl eller tobaksvaror ska förvissa sig om att kunden har fyllt 18 år. Om det finns tveksamhet beträffande kundens ålder ska legitimation begäras. Ett riktmärke kan vara att alltid begära legitimation om kunden ser ut att vara under 25 år. Om kunden inte har fyllt 18 år får tobaksvaran inte säljas eller lämnas ut på annat sätt. Om det finns särskild anledning att anta att en tobaksvara är avsedd att lämnas över till någon som inte har fyllt 18 år får varan inte lämnas ut.

3.1 Vilka rutiner har ni för ålderskontroll på försäljningsstället?

- ☐ Vid tveksamhet om kundens ålder efterfrågas legitimation.
- ☐ Kundens ålder kontrolleras via födelsedata på legitimationen.
- ☐ En åldersstickа (dekal) finns för att underlätta ålderskontrollen.
- ☐ Personalen rekommenderas att begära legitimation av alla kunder som ser ut att vara under ____år.
- ☐ Om kunden inte kan visa att han eller hon är över 18 år, så nekas köp.
- ☐ Om kunden inte visar legitimation på begäran, så nekas köp.
- ☐ Om personalen misstänker att en tobaksvara är avsedd för någon som är under 18 år, så nekas köp.
- ☐ Om kunden är påstridig så tillkallas en chef eller annan ansvarig personal.
- ☐ Annat:

Alla folköl- och tobaksvaror som säljs till konsumenter ska tillhandahållas på ett sådant sätt att det går att kontrollera ålder. Därför måste det finnas rutiner för ålderskontroll även vid försäljning genom automat, postorder, Internet eller liknande.

3.2 Vilka rutiner har ni för ålderskontroll om försäljningen sker via automat, postorder, Internet eller liknande?

☐ Ej aktuellt.

☐ Poletter eller liknande till automat säljs i kassan med ålderskontroll.

☐ Automaten är placerad så att den kan bevakas kontinuerligt.

☐ Ålderskontroll vid köp på Internet görs via bankkort eller liknande.

☐ Försändelser via post skickas med rekommenderat brev, mottagningsbevis, personlig utlämning eller liknande.

☐ Försändelser via post innehåller uppgifter om att folköl- eller tobaksvaran inte får lämnas ut till någon som inte har fyllt 18 år.

☐ Annat:

Det är inte tillåtet att sälja cigaretter styckevis eller i förpackningar med färre än 19 cigaretter. Detta för att tobak ska bli mindre tillgängligt för minderåriga.

3.3 Har ni någon rutin för att kontrollera att cigaretter inte säljs lösa (styckevis)? I så fall, vilken?

3.4 Har ni någon rutin för att följa upp hur personalen hanterar kravet på ålderskontroll? I så fall, vilken?

4. Riskbedömning och särskilt stöd

4.1 Finns det situationer då det är problematiskt att följa bestämmelserna om åldersgränsen?

4.2 På vilket sätt hanterar ni problematiska situationer, exempelvis om köparen inte kan visa eller inte vill lämna legitimation?

4.3 På vilket sätt hanterar ni situationen om ni misstänker att den folköl eller tobak ni säljer kommer att lämnas över till någon under 18 år?

4.4 På vilket sätt hanterar ni situationen om någon som vill handla folköl är märkbart påverkad av alkohol eller annat berusningsmedel?

5. Stöd och utbildning av personal

En näringsidkare som tillhandahåller folköl- eller tobaksvaror för försäljning till konsumenter ska ge personalen den information och det stöd som behövs för att personalen ska kunna följa lagen och anslutande föreskrifter.

5.1 På vilket sätt informeras eller utbildas personalen om kravet på ålderskontroll och övriga bestämmelser vid folköl- och tobaksförsäljning?

- ☐ Personalmöte
- ☐ Informationsblad
- ☐ Intern utbildning
- ☐ Extern utbildning
- ☐ Annat:

5.2 Hur ofta informeras eller utbildas personalen om kravet på ålderskontroll och övriga bestämmelser vid folköl- och tobaksförsäljning?

- ☐ Vid nyanställning.
- ☐ Minst en gång per år.
- ☐ Vi använder en tabell för att notera tidpunkterna för information & utbildning till personalen (se bilaga 2).
- ☐ Annat:

Det finns inget ålderskrav i lagstiftningen för den som säljer tobak. Däremot måste den som säljer vara införstådd med lagen och ha en reell möjlighet att vägra sälja till minderåriga. I många fall är detta svårt för en person som inte själv har fyllt 18 år.

5.3 Vilket särskilt stöd ger ni till personal under 18 år för att hantera sådana situationer?

6. Krav på varningstexter m.m.

En tobaksvara är en produkt som innehåller tobak och som är avsedd att rökas, snusas, sugas på eller tuggas. Exempel på tobaksvaror är cigaretter, cigarrer, cigarromslag, cigariller, pip- och rulltobak, snus, tuggtobak, portionstobak, råtobak och tobak till vattenpipa. Alla tobaksvaror ska ha varningstexter. Cigarettpaket ska dessutom ha en innehållsdeklaration. Utformning och placering regleras i EU-direktiv 2001/37/EG, tobakslagen (1993:581) och Folkhälsomyndighetens föreskrift FoHMFS 2014:9. På cigarettförpackningar ska varningstexterna vara tryckta. På övrig tobak kan varningstexterna vara klistrade. Varningstexterna för tobak som ska rökas är fler och mer omfattande än den varningstext som krävs för tobak som ska snusas, sugas på eller tuggas. Varningstexterna ska vara på svenska. Tobaksvaror som är omärkta eller felaktigt märkta får inte tillhandahållas.

6.1 Har ni någon rutin för att kontrollera att tobaksvarorna som tillhandahålls är korrekt märkta? I så fall, vilken?

7. Marknadsföring

Det är endast tillåtet att marknadsföra tobaksvaror inne på försäljningsstället genom att tillhandahålla tobaksvarorna till försäljning och genom kommersiella meddelanden i tobaksvarornas närhet. Meddelandena får inte vara påträngande, uppsökande eller uppmana till bruk av tobak.

7.1 Har ni någon rutin för att kontrollera att marknadsföringen på försäljningsstället är tillåten? I så fall, vilken?

Värt att veta om beskattning av tobaksvaror

Tobaksskatt ska vara betald för tobaksvaror – cigaretter ska till exempel säljas i originalförpackning som är märkt med högsta tillåtna detaljhandelspris. Detta regleras i lagen (1994:1563) om tobaksskatt. Den som innehar obeskattade tobaksvaror kan bli skyldig att betala tobaksskatt. Därför är det viktigt att ni även har rutiner för att kontrollera att de tobaksvaror som ni tillhandahåller är beskattade i Sverige. För mer information, kontakta Skatteverket på telefon 0771-567 567.

Underskrift

Ort och datum
Underskrift (behörig firmatecknare)
Namnförtydligande

Västerviks Kommun
593 80 Västervik, Besöksadress: Lunnargatan 1, Vxl: 0490-25 40 00
Fax: 0490-25 48 16, E-post: mbn@vastervik.se, www.vastervik.se

Bilaga 1

Berörda myndigheter

Folkhälsomyndigheten är central tillsynsmyndighet för frågor kring ålderskontroll och varningstexter. *Konsumentverket* är central tillsynsmyndighet för frågor kring marknadsföring. *Skatteverket* ansvarar för frågor kring beskattning. I vissa fall är dock *Tullverket* beskattningsmyndighet. *Tullverket* ansvarar bl.a. också för kontroll av åldersgräns vid införsel från EU-land och import från ett tredje land. *Länsstyrelsen* ansvarar regionalt inom länet för samordning och viss tillsyn. *Kommunen* och *polisen* ansvarar lokalt för omedelbar tillsyn över handeln med folköl- och tobaksvaror. *Polisens* primära uppgift är att ingripa mot brott som har begåtts, medan *kommunens* uppgift är framåtsyftande och ska säkerställa att regelsystemet följs i framtiden.

Utdrag ur tobakslagen (1993:581)

12 c §

En näringsidkare får inte tillhandahålla tobaksvaror för försäljning till konsumenter utan att först ha anmält försäljningen till den kommun där försäljningen ska ske.

Näringsidkaren ska utöva särskild kontroll (egenkontroll) över försäljningen och ansvara för att det finns ett för verksamheten lämpligt egenkontrollprogram.

Till anmälan enligt första stycket ska näringsidkaren foga egenkontrollprogrammet och de övriga uppgifter som behövs för kommunens tillsyn. Om uppgifterna ändras ska det anmälas till kommunen utan dröjsmål.

Utdrag ur alkohollagen (2010:1622)

5 §

Detaljhandel med folköl är, med de inskränkningar som föreskrivs i denna lag, tillåten under villkor att verksamheten bedrivs i sådana lokaler eller andra utrymmen i byggnader eller transportmedel
1. som ingår i anläggningar som är godkända enligt föreskrifter meddelade med stöd av 7 § 1 livsmedelslagen (2006:804) eller registrerade enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 av den 29 april 2004 om livsmedelshygien, och
2. som är avsedda för stadigvarande försäljning av livsmedel och där det också säljs mat.

Utan hinder av vad som föreskrivs i första stycket får detaljhandel med folköl bedrivas av detaljhandelsbolaget samt av tillverkare av sådan öl.

Den som bedriver detaljhandel med folköl ska anmäla verksamheten till den kommun där försäljningen sker. Försäljning får inte påbörjas förrän anmälan har gjorts.

Den som bedriver detaljhandel med folköl ska utöva särskild kontroll (egenkontroll) över försäljningen och svara för att personalen har erforderliga kunskaper om vad som gäller för försäljningen. För egenkontrollen ska det finnas ett särskilt program.

Mer information

För mer information om alkohollagen (2010:1622) och tobakslagen (1993: 581) och angränsande lagstiftning, se kommunens eller länsstyrelsens webbplats samt följande webbplatser: Folkhälsomyndigheten www.folkhalsomyndigheten.se, Konsumentverket www.konsumentverket.se, Tullverket www.tullverket.se, Skatteverket www.skatteverket.se och Polisen www.polisen.se.

Bilaga 2

Information till personalen

Det är viktigt att din personal vet vilka regler som gäller vid försäljning av folköl och tobak. Därför är det lämpligt att du informerar personalen minst en gång per år. En nyanställd bör dessutom få en genomgång när han eller hon anställs. Kom ihåg att både berätta vad lagen säger och beskriva hur era rutiner ser ut.

För att komma ihåg när du har informerat dina anställda kan det vara lämpligt att fylla i namnen på de anställda i en tabell, se exempel nedan. De anställda bör själva få fylla i datumet då de senast deltog i ett informations- eller utbildningstillfälle.

Namn	**Datum 1**	**Datum 2**	**Datum 3**	**Datum 4**